

Nr 314

Av herr Larsson i Borrbby, *angående föroreningen av vattendrag genom vissa tvättmedel, m.m.*

(Lika lydande med motion nr 247 i Första kammaren)

Närsalthalten i vattendragen är hög, och den ökar för varje år genom ökad tillförsel i avloppsvattnet. Följderna av detta har inte uteblivit. Algbloomingen och igenväxningen av vattendragen ökar i motsvarande takt. Även syrebrist kan uppkomma vid organiska substansers sönderfall med åtföljande risker för djurlivet i vattnet. Man kan säga, att denna gödsling av vattendragen på längre sikt är farligare än annan vattenförorening, eftersom skadeverknigen kan bli fullständig igenväxning. Det är framför allt fosfortillförseln, som är olämplig, då fosfor är minimifaktor för växterna i vattnet. Tillförseln sker genom både det kommunala och det industriella avloppsvattnet. En del härrör också från gödslingen på odlad mark. Den senare är emellertid med säkerhet av mindre skadegörande betydelse, ty man vet, att vattendrag ganska snabbt förvandlats från näringsfattig till näringsrik typ, just när kommunalt avloppsvatten tillförts.

De vägar som kan prövas för att minska närsaltens skadliga effekt är två. Dels kan man försöka minska tillförseln till avloppsvattnet redan från början, dels kan man undersöka, hur man genom nya reningsmetoder skall nå en högre reningsgrad vad närsaltarna och speciellt fosfor beträffar. Båda möjligheterna undersöks för närvarande. Vid reningsverk med aktivt-slambehandling räknar man med att 30–50 % av fosforhalten kan elimineras, vanligen dock endast 30 % för närvarande. Om man ytterligare vill reducera fosforhalten, kan detta ske genom kemisk utfällning, vanligen med järn- eller aluminiumsalter. Forskning för att få fram lämpliga reduktionsmetoder pågår vid kungl. tekniska högskolans institutioner för VA-teknik och vattenkemi. Denna bör enligt min uppfattning kraftigare stödjas och möjligheter ordnas, så att olika metoder kan prövas i verkliga förhållanden vid olika typer av reningsverk i landet. Hittills har de metoder, som använts, ställt sig ganska dyra. Den försämring av vattendragen, som det här är fråga om, sker så snabbt, att arbetet med att motverka denna måste påskyndas.

När det gäller möjligheterna att från början nedbringa fosfortillförseln till avloppsvattnet, har de moderna syntetiska tvättmedlen kommit att tilldra sig stort intresse. Det har nämligen visat sig, att dessa svarar för mer än hälften av fosfatföroreningarna. Det är självklart, att ett nedbringande av denna del skulle ha ett mycket stort positivt värde. Arbetet pågår för att undersöka om tvättmedelsfosfaterna kan ersättas av

nitrolotriättiksyra, NTA, och vilka verkningar det senare för med sig i vattendragen. Även dessa undersökningar bör stödjas och påskyndas.

Egentligen är man inte alls helt beroende av syntetiska tvättmedel. Tvåltvättmedlen, som tidigare användes, finns fortfarande, men dessas andel av försäljningen är nu endast ca 5 %. Anledningen till detta sägs ha varit, att de, när syntetmedlen slog igenom, var dyrare och att de genom sin skumbildande verkan ställde högre krav på tvättmaskinernas konstruktion och kvalitet. Konsumentinstitutet har dock nyligen redovisat en undersökning, där man hävdar, att det effektivaste sättet att tvätta vittvätt i maskin samtidigt är det billigaste och det som minst förorenar vattendragen. Det består av en förtvätt vid låg temperatur med syntetiskt tvättmedel i liten dos och därefter tvätt med tvåltvättmedel. Institutet lämnar också uppgifter om varför man tror att fosfortvättmedlen fått så stort utrymme på marknaden och önskar, att den objektiva miljövårdsexpertisen kan bryta den utvecklingen. Tvåltvättmedlen innehåller nämligen en fosforhalt, som är mindre än en tredjedel av de syntetiska medlens.

Det är uppenbart, att användningen av syntetiska tvättmedel leder till svåra skador på vattenområdena och till stora kostnader för samhället, om skadorna skall motverkas. Därför är det både miljömässigt och ekonomiskt betydelsefullt, om tillförseln av fosfor till avloppsvattnet kunde nedbringas. Jag anser, att tvättmedel med stark fosforförorenande verkan bör avgiftsbeläggas, särskilt som de går att ersätta med andra. Därmed skulle andra alternativ komma att bli konkurrenskraftigare och tvättmedelsfabrikanterna öka sitt intresse för dessa samt forskningen om att ersätta synteterna påskyndas. Även ökade statliga insatser för forskningen kring närsaltproblemen är erforderliga, och finansieringen av dessa kunde tas från de skatter på fosfater, som inflyter. Även annan fosfattillförsel än den som sker via tvättmedlen bör bli föremål för särskild uppmärksamhet.

Med hänvisning till vad i motionen anförts får jag hemställa,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om en intensifierad forskning om närsalttillförseln till vattendrag samt överväga eventuell avgiftsbeläggning på kraftigt fosforförorenande tvättmedel.

Stockholm den 24 januari 1967

Einar Larsson (cp)
i Borrbý
